

[Thoft]

Det er ikke længere nogen hemmelighed, at denne regering gør sig mange anstrengelser for at fjerne de selvpålagte danske restriktioner for så vidt angår Bornholms deltagelse i det integrerede militære NATO-samarbejde. Helt selvpålagt har denne holdning nu ikke været, for den var et resultat af de forhandlinger, der i 1946 førte til den sovjetiske rømning af Bornholm.

Som det sker med alle andre afgørende militære tiltag, hemmeligholdes de i første omgang, og kritiserer vi, at tingene foregår, så får vi at vide, at vi ser spøgelse. Næste led er en offentliggørelse af tingene, og kritiserer vi nu, får vi blot at vide, at vi er kværulanter, for sådan har det hele tiden været.

Baltopsøvelserne har i denne henseende været typiske. Op gennem 1970erne var der en vis debat om Bornholms rolle, og hver gang tilbageviste Forsvarsministeriet, at noget nyt er på vej. I 1984 og 1985 fik NATO-øvelserne i Østersøen imidlertid et sådant omfang – ikke mindst fordi verdens største slagskib, det amerikanske »Iowa«, samt et stort antal engelske landgangstropper deltog – at det ikke længere var muligt at hemmeligholde øvelserne. Og først da blev det oplyst, at disse øvelser havde fundet sted i mere end 10 år.

I 1961 kunne en syg orlogsgast, der blev indlagt på Rønne sygehus, give anledning til diplomatiske forviklinger. Så sent som i 1982 gav det anledning til megen omtale, at det var planlagt, at et amerikansk militært hornorkester skulle spille ved et bornholmsk dyrskue, og amerikanerne måtte trutte andesteds end på Bornholm. Så sent som den 30. januar 1985 bekræftede major Helldén fra Flyvertaktisk Kommando, at »bornholmerne må i stigende grad indstille sig på at se både fly og skibe fra vore allierede, hvor holdningen hidtil har været, at det principielt skulle være danske fly og skibe, som alene skulle varetage forsvarsopgaver omkring Bornholm«. (Gengivet efter dagbladet Bornholmeren 30. januar 1985).

I dag er flådebesøg fra andre NATO-lande blevet almindeligt. Det startede i begyndelsen af 1970erne med en enkelt marinekutter, og i den forløbne periode er skibenes antal og størrelse forøget dramatisk.

I 1984 landede allierede krigsfly for første gang siden 2. verdenskrig i Rønne lufthavn, og i juni 1985 skete dette igen.

Nyeste skaktræk i denne lange kæde af små brette umærkelige nøk er, at en NATO-øvelse direkte involverer Bornholm. Det er ikke sket tidligere. I hvert fald har det hidtil været hemmeligholdt, hvis det er sket.

Bornholm er geografisk betragtet beliggende som en fremskudt forpost i Østersøen. Hidtil har danske regeringer bestræbt sig på at fastholde Østersøen som et lavspændingsområde, og Bornholm er kun i mindre udstrækning blevet benyttet militært. Men med udbygningen af lufthavnen – herunder med nødlandingsaggregater for krigsfly, udbygningen af lytteinstallationer på Rytterknægten og senest Dueodde – er Bornholm i stigende grad blevet en NATO-maskingeværrede midt i Østersøen.

Jeg har med mit spørgsmål ønsket, at denne udvikling ikke skulle ske ubemærket, ligesom jeg har ønsket en debat om, hvorvidt NATO-militarisering er i danskernes (herunder bornholmernes) interesse. Det passer næsten for godt til de nye, fremskudte, offensive NATO-strategier.

Thoft (SF):

Jeg har med dette spørgsmål om oprustningen på Bornholm ønsket at yde mit lille bidrag til festligholdelse af ministerens fødselsdag. En sådan dag bør ikke fejres uden det antimilitaristiske bidrag eller den malurt, som også SF kan dryppe i bægeret. Til lykke med de 38 år!

Bag spørgsmålet ligger imidlertid den dybt alvorlige kendsgerning, at Danmark er voldsomt involveret i oprustningen i Østersøen, en oprustning, som foregår uden om Folketinget og dets udvalg. Således har hverken forsvarsudvalget eller det udenrigspolitiske nævn været inddraget i eller orienteret om de tiltag, der er sket omkring Bornholm og på Bornholm i de senere år.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg vil gerne først takke hr. Thoft for de venlige ord i anledning af min fødselsdag, men så må det også være slut med venligheden, for når man læser hr. Thofts begrundelse for spørgsmålet, kan man jo få det indtryk, at Bornholm ikke er en del af det danske rige, at fregatten »Herluf Trolle« ikke er et dansk orlogsskib, og at det er uacceptabelt, at skibet anløber Rønne, og at besæt-